

OPBOUW

weekblad tot opbouw van het gereformeerde leven

uitgave van de gereformeerde persvereniging „opbouw“

red. en sekr. h. pootlaan 242, alkmaar

adm.: merelhoven 273, capelle a.d. ijssel

Lukas 9:57-62

Hetzelfde verhaal:

bij Mattheüs gaat het over twee mannen (8 : 19-22),

bij Lukas over drie gevallen.

Nummer 1 wil Jezus volgen, zonder voorwaarde.

Van nummer 2 vraagt Jezus dat hij Hem volgt, maar nummer 2 stelt een voorwaarde.

Nummer 3 wil Jezus volgen (net als 1), maar hij stelt een voorwaarde (net als 2).

1. „Ik zal U volgen, waar Gij ook heengaat.”

Maar Jezus heeft geen plaats waar Hij heengaat.

Jezus is op weg naar Jeruzalem (9 : 51, 57) en dat is inderdaad geen plaats.

Daar gaat een profeet dóód (13 : 34).

2. „Sta mij toe eerst heen te gaan en mijn vader te begraven.” Maar Jezus zegt: Laat de doden hun doden begraven; maar ga gij heen en verkondig het koninkrijk Gods.

Calvijn zegt, dat men alle diensten die men de mensen schuldig is, dáár late, als God ons beveelt zijn werk te volbrengen. En Greijdanus schrijft: wat moet het zwaarst wegen, de dienst in Gods koninkrijk, of aardse werkzaamheden die anderen evengoed kunnen verrichten.

Natuurlijk is de begrafenis van mijn vader een werkzaamheid die niemand anders kan verrichten dan ik. Dat is mijn kinderrecht en dat is mijn kinderplicht.

Het 'maar' van vers 60 (maar Jezus zeide tot hem) wordt in 59 en 61 vertaald door 'en'.

Dat mag in 60 ook, het gaat niet om een tegenstelling.

Nummer 2 vraagt: Sta mij toe eerst HEEN TE GAAN en mijn vader te begraven. En Jezus zegt: Gij GA HEEN en verkondig het koninkrijk Gods.

Het verzoek wordt toegestaan. Hij mag — maar dan niet als een dode die een dode begraaft, maar als een levende volgeling van een levende Heiland.

Zijn volgen van Jezus betekent dat hij heengaat van Jezus.

En dat komt vaker voor! (9 : 2, 10 : 3).

3. „Laat mij eerst afscheid nemen van mijn huisgenoten”, of: van mijn huisraad. Elisa mocht dat ook (1 Kon. 19 : 20), waarom mag hij het dan niet? Hij mag het wél!

Evenals in vers 60 vertalen we ook in 62 met 'en' (en Jezus zeide tot hem).

Jezus geeft hem gelijk.

Als je ploegt, moet je vóór je

kunnen kijken.

Je moet niet telkens achterom hoeven te kijken.

Het schip kan alleen maar varen, als de trossen los zijn.

Neem afscheid van alles wat je dierbaar is.

Natuurlijk wordt ook dit verzoek toegestaan.

De Here Jezus volgen

Het volgen van de Here Jezus heeft te maken met de dingen vóór ons, de toekomst.

Het heeft te maken met de dingen om ons, het heden.

En het heeft te maken met de dingen achter ons, het verleden.

De toekomst.

Jezus is op weg naar het kruis.

Hij zegt niet: je mag Me niet volgen, of: je kunt Me niet volgen.

Maar Hij zegt wel: weet, waar je aan begint!

Je begint aan een kruisweg.

Als je Jezus volgt, ben je op weg naar gevangenneming, bespotting, lijden en dood.

Jezus belooft geen eer en geen macht, zelfs geen hol en geen nest.

Wilde dieren worden beschermd, echte mensen niet.

Echte mensen hebben geen plaats om het hoofd neer te leggen.

Jezus belooft het kruis, je bent gewaarschuwd!

Het heden.

Christenen moeten het koninkrijk Gods verkondigen.

Zij moeten laten merken, dat God het voor 't zeggen heeft in hun leven.

Ze zijn nieuwe mensen, die geregeerd worden door God.

Dat is aan hen te zien bij de wieg van hun kind.

Dat is aan hen te horen bij het graf van hun vader.

En bij alles wat daar tussen in ligt.

Als je Jezus volgt, doe je de dingen nooit meer alléén-maar. Je doet de dingen altijd met de Here Jezus erbij.

Je leven is doorgloeid van de persoonlijke band aan de Here Jezus Christus.

Je bent niet langer dood, je leeft!

Het verleden.

Jezus maakt je los van de draagraket van de zonde.

En Hij brengt een nieuwe koppeling tot stand: met zijn reddingssatelliet.

Hij verklaart zijn liefde.

En Hij bewijst zijn liefde.

Hij geeft zijn bloed.

En Hij geeft zijn Geest.

Als je Jezus volgt, kom je klaar met je verleden.

Alles van vroeger wordt verwerkt, vergeven, gereinigd, geheiligd.

Dat daar tijd voor nodig is, begrijpt Jezus best.

Hij gééft er de tijd voor.

Pas als je geen zorgen meer hebt over gisteren, kun je je helemaal wijden aan morgen.

Jezus Christus is onze toekomst.

Jezus Christus is ons heden.

Jezus Christus is ons verleden.

Jezus Christus is gisteren en heden dezelfde, en tot in eeuwigheid

Slechte theologie en kwijnend geloofsleven

Van een verkeerde wijsbegeerte...

Als je in de geschiedenis van kerk en theologie duikt, dan verbaast het je telkens weer te moeten konstateren, dat de theologie zo vaak en zo gretig te rade is gegaan bij de wijsbegeerte. Bij een wijsbegeerte nota bene die helemaal niet christelijk was! Als men de hoogheid en de majesteit van de enige ware God wilde tekenen, dan ging men telkens weer kijken hoe de wijsbegeerte een dergelijke opdracht placht uit te voeren. Dan kwam men op God als „het hoogste zijn” of als „de eerste oorzaak”. En men vond het helemaal mooi God te tekenen als degene (of datgene!), die alles in beweging brengt zonder zelf door iets bewogen te worden. De onbewogen en onbeweegbare Albeweger!

Misschien zegt u wel even, dat deze „titel” er toch mooi uitziet. Allicht! Als dat niet zo was, dan was de theologie er natuurlijk nooit ingevlogen. Maar denk nu eens even verder. Wat is bij deze mooie titel eigenlijk nog de plaats van ons gebed? Is er nog een plaats voor? Doet het nog wel iets? Wanneer we de wijsgerige benaming mooi blijven vinden, dan gaat er met ons gebed iets mis. O zeker, we kunnen er mooie dingen van blijven zeggen: In ons bidden lóven wij zijn grote Naam (bijv.). Mooie en ware dingen. Maar het zijn bloemen die bloeien om een diep gat. Want op de eerste vraag die gesteld wordt, op de vraag of onze smeking als zodanig zin heeft en of God werkelijk handelt als Verhóórder van de gebeden, ...op die vraag kan geen antwoord meer gegeven worden. Dat kan niet bij... een onbewogen Albeweger!

Ik denk, dat het ons alles bij elkaar genomen toch niet zo veel moeite kost om van die wijsbegeerte maar afscheid te nemen. De bijbel vertelt ons toch iets anders. En daar komen we toch gauw achter. Jazeker, daar komen we gauw achter, zolang de wijsbegeerte nog in al haar naakte en onverbloemde hardheid voor onze neus staat. Maar de theologische verwerking kent talrijke verfijningen waarbij het moeilijker wordt je roer recht te houden!

... naar een verkeerde uitlegkunde

De gedachte van de onbewogen Albeweger kan ons parten spelen

Kerkelijk Leven

bij de uitleg van de bijbel. Neemt u nu eens Ex. 32, de geschiedenis van het Gouden Kalf. Na de zonde van Israël zegt de Here: „Nu dan, laat Mij begaan, dat mijn toorn tegen hen ontbrande en Ik hen vernietige, maar u zal Ik tot een groot volk maken” (10). Daarop volgt de voorbede van Mozes, waarin hij de Here wijst op de oneer die Egypte de Naam der Heren zal aandoen en waarin hij verder een appél doet op de eed aan de vaders (11-13). En daarna volgt het evangelie van het berouw van God: „En de Here kreeg berouw over het kwaad, dat Hij gezegd had zijn volk te zullen aandoen” (24).

Wanneer de gedachte van de „onbewogen... God” ons te pakken heeft, dan lezen we eigenlijk alleen het einde van deze geschiedenis ècht. De Here laat de geschiedenis van Israël dóórgaan. En vandaar redeneren we terug naar het begin: Wat de Here uiteindelijk doet, dat en dat aléén moet Hij steeds al van plan geweest zijn, omdat Hij vrij is van alle beïnvloeding van „buiten”. En wat doen we dan met die geweldige dreiging van de Here? En wat doen we dan met Mozes' gebed? O zeker, daar worden dan mooie woorden aan gewijd. We zien hier vóór ons een indrukwekkend staaltje van de opvoedkunde van God. Wat laat Hij Israël hier op schokkende wijze de ernst van zijn zonde zien! En hoor Mozes nu eens! Wat is het hem te doen om de eer van de Naam! En wat komt hij roerend terug op het Verbond met de vaders! Wèèr... prachtige bloemen om een donker en diep gat! Inderdaad, donker en diep en leeg! Want de bedreiging van de Here is dan toch kennelijk onwerkkelijk. En Mozes' gebed, Mozes' smeking-als-zodanig, ... ze doet niets omdat ze ook niets behoeft te doen.

Opvoedkunde... maar dat betekent toch heel nuchter, dat Israël tot zijn verbetering maar even moest geloven wat toch niet wáar was. En dat betekent voor ons dat wij dit bijbelgedeelte — op het slót na! — wel kunnen vergeeten. Want als de kinderen zo

Pastorale notities

Kerkelijke voorbede

Er is in elke gemeente een veelheid van noden. In een kleine gemeente kunnen we van elkaars particuliere en gezinsomstandigheden beter op de hoogte zijn dan in een grote stadskerk. Toch blijft er ook dan nog veel verborgen leed en moeite, welke maar aan enkelingen bekend is en waarvan het ook niet nodig is, dat er algemene bekendheid aan gegeven wordt.

Dit geeft wel eens bezwaren ten opzichte van de publieke voorbede in de samenkomsten der gemeente. De predikant is vanwege zijn bijzonder ambt vaak meer ingewijd in de bijzondere noden, welke het leven van de broeders en zusters en hun gezinnen bezwaren. Hij zou er dan gemakkelijk toe kunnen komen, om die noden in de kerkdienst met naam en toenaam concreet voor Gods aangezicht te brengen. Toch komt ons dat niet wenselijk voor. Wat iemand ambtelijk en vertrouwelijk ter kennis is gekomen, behoeft niet altijd in brede kring bekend te worden en voor de ganse gemeente openbaar te zijn.

Daarom blijve een zekere discretie geboden en de regel in acht genomen dat, waar het geen publieke zegeningen en noden

betreft, de gemeenteleden zelf in bepaalde omstandigheden aan de predikant vragen om in de samenkomst der gemeente dankzegging of voorbede te doen.

Voor het overige mogen we in de dienst der gebeden de Here met algemene bewoordingen danken voor ontvangen zegeningen en Hem bidden om bijstand en uitredding uit de verscheidenheid van noden, welke in iedere gemeente gevonden worden, zonder dat daarbij namen en nadere aanduidingen gegeven worden. De ambtsdragers, die ambtshalve met speciale gezinsnoden in kennis zijn gebracht, kunnen in hun particulier gebed en in hun besloten kerkeradsvergaderingen de vóórkommende vreugde en droefenis voor Gods aangezicht brengen.

Wat broeders en zusters in de gemeente van hun medebroeders en -zusters aan zonden, zorgen en ziekten ter kennis is gekomen, worde, meer dan gewoonlijk geschiedt, tot een zaak van meeleven en gebed. Want op deze wijze niet het minst, worde de gemeenschap der heiligen beoefend.

Verblijdt u met de blijden en weent met de wenenden. Laten bij alles, ook wat de huisgenoten des geloofs betreft, uw wensen door gebed en smeking bekend worden bij God!

B. Telder, Bilthoven

knap worden dat ze weten wanneer vader opvoedkundig praat en het dus (!) niet werkelijk meent, dan heeft de opvoedkunde geen enkele zin meer! Israëls geschiedenis gaat in Ex. 32 dóór... een gelukkig slot, een „happy end”! En dan kan men een grote sprong maken. Dan kan de hele bijbel zomaar het boek van het gelukkige slot worden. Dat „genade-einde” wordt dan de enige voluit echte werkelijkheid. Wij groeien boven Gods opvoedkunde uit! Ja, zo kan de bijbel het boek worden van het gelukkige slot. En daarna wordt ze toch eigenlijk het gelukkige slot zonder boek! Er is maar weinig meer dat echt ernstig genomen wordt. Alleen het einde is echt. Het genade-einde! In deze bijbelbeschouwing worden dingen gezegd die heel mooi klinken. Het lijkt een grote vooruitgang vergeleken bij die naakte wijsbegeerte van de onbewogen en onbeweegbare God. Maar het één is er niet zonder het ander! Er is verband!

De gevolgen voor het geloofsleven zijn dan ook veel erger dan we in oppervlakkigheid zouden denken. Alles wordt omgekeerd. Het gebed om vergeving verliest zijn werkelijke betekenis. De „God van het gelukkige einde” doet denken aan wat Voltaire spottend zei... „Pardonner, c'est

son métier”... „Vergeven, dat is Gods vak, zijn beroep”. Het is niet meer zo, dat de zondaar de vrijmoedigheid ontvangt om vergeving te vragen. Neen, het wordt zo, dat de vergeving ons de vrijmoedigheid tot zondigen gaat geven! Want ook de zonde gaat in haar ernst vervagen en onwerkelijk worden. In het licht van de wijsbegeerte van de „onbewogen God”, van de „God van het gelukkige einde”.

Natuurlijk kan het ook precies andersom. Men kan vanuit deze wijsbegeerte ook komen tot de „God van het donkere einde”. Denk maar eens aan het geheel van Israëls geschiedenis in de bijbel. En vanuit dat donkere einde kan men dan al Gods woorden van liefde en trouw van hun werkelijke zin beroven. Die woorden waren immers tevóren gesproken. En slechts het einde geldt. Slechts het resultaat telt mee. En alleen dat resultaat moet de onbewogen God van het begin af gewild hebben. Dan krijgen we die grote verduistering van het geloofsleven omdat Gods lieflijke Verbondswoord niet meer ernstig genomen wordt. Het denksysteem is eender. In de plaats van het „optimisme” treedt alleen het „pessimisme”. Tegenstellingen op hetzelfde niveau van denken. Maar hierover nu niet verder.

Reformatische arbeid van Luther

Luther heeft weer mogen beklemtonen dat Christus alléén de weg is die tot de Vader leidt. En dat we deze weg bewandelen door de geloofsovergave aan Gods genade in Christus, door de omhelzing van Christus in het geloof. Maar Luther heeft het altijd beklemtoond: Hoe kunnen wij in waarheid dat „Christus alleen” volhouden en vasthouden, als we de Here God niet gezien hebben in zijn gestrengte en heilige majesteit? Hoe kunnen we in ons gebed werkelijk de toevlucht nemen tot de genade als we onze God niet hebben gezien en beleeden als een verterend vuur? En dan zien we in Luther's werk een buitengewone harmonie tussen de kennis van de Schrift en de kennis van het leven des geloofs. Als ik de Schrift niet werkelijk laat spreken en als ik die Schrift niet werkelijk hoor, dan breek ik de mogelijkheid en de werkelijkheid van mijn geloof af. Als iemand tegen Luther zou zeggen, dat je de bijbel wel zou kunnen vergeten als je dan dat ene woord „genade” maar zou onthouden, dan zou Luther antwoorden, dat dat de kortste weg zou zijn om alle genadekennis te verliezen. Hoe kan iemand van genade weet hebben als hij geen kennis draagt van zonde! En hoe zou hij zonde kennen als hij God niet vóór zich zag in zijn gestrengte en heilige majesteit!

Als Luther dan ook handelt over de bekende geschiedenis van Jacob's worsteling bij Pniël (Gen. 32), dan wil hij wel erkennen, dat het de Here te doen is om Jacob's behoud. Maar daarom mag het nog niet zo zijn, dat we de nachtelijke worsteling van de Here met Jacob onecht gaan noemen! Neen, het is een vreselijke realiteit: Zoals Jacob nú is, zoals Jacob nú reilt en zeilt, zo kan hij Kanaän niet in! God belemmert hem de voortgang. En wanneer we deze werkelijkheid zien, dan zien we ook de werkelijke plaats van Jacob's sméekgebed. Dat is Jacob's overwinning. Dat is de greep naar Gods waarachtige genade. Dat opent de deur van Kanaän. De realiteit van strenge heilige majesteit. De realiteit van Gods genadige ontferming. Dan ook — je zou kunnen zeggen „daartussenin” — de realiteit van Jacob's gelovig sméekgebed.

Wie aan één van deze realiteiten tornt verliest alles! Wie alleen maar van genade wil weten zal de genadekennis verliezen! Hoe kan de toevlucht werkelijk zijn als we het „waarvandaan” en het „waarheen” niet kennen!

De plaats van het gebed

Op de vraag „Heb je om vergeving gebeden?” krijg je nog wel eens het antwoord „Ja, natuurlijk”. Dat kan goed zijn. Maar soms heb je het gevoel, dat je

blijkbaar nogal onnozel gevraagd hebt naar de automatisch en mechanisch van een aansluitende schakels van een overbekende ketting. De ketting zonde — gebed om vergeving — vergeving. Iets van dat mechanisme van Voltaire waarin het gebed nooit werkelijk kan worden! Luther zou vragen: Heb je de God wel gezien die je alle voortgang ontnemt vanwege de zonde? Heb je je zonde gezien in het licht van zijn gestrengte hemelse majesteit? En ben je de enige weg gegaan, de weg van Jacob's smeking? De weg van de vlucht naar Christus? De weg van het beroep op zijn voorbede? Heb je gezien hoe donker het was zolang je zweeg (Ps. 32:3)? En ben je zó en toen gaan spreken? De God van de

genade opent de deur op het gebed! Gods majesteit verschrikt... Je vlucht naar de deur en je klopt... Het „Binnen!” weerklinkt, het „Binnen!” van Gods genade in Christus. Hij is de enige weg. En het gebed en het geloof... de enige manier om die weg te bewandelen!

Of het gebed een werkelijke plaats heeft! Of het geloof ook werkelijk iets doet! Eigenlijk is het heel eenvoudig. Lees het Woord van God. En leg dat Woord niet onder het meetlatje van jouw ideeën. Het is je niet toegestaan de werkelijkheidsgraad van Gods woorden te beoordelen, laat staan te ontkennen! Hoor naar Hem in al zijn spreken. Dat is goede theologie. En dat is ook een goed geloofsleven.

T. HOEKSTRA — ZWOLLE

Het „gevaarlijke” boek (2)

(uw kind leest het!)

„Ga jij de klas maar uit!”

Dat is de titel van een aardig, instructief boek over Nederlandse literatuur van na 1945. Het wil de leerling „de klas uit” brengen, hem via de literatuur „het leven” laten verkennen. De scholier vindt er flink wat informatie in en vooral is het belangrijk dat bij de erin genoemde auteurs wordt vermeld waar uitvoeriger bespreking van hun werk te vinden zijn. Schrijver: J. Bernlef. Uitgever: Wolters/Noordhoff, Groningen. „Objectief” is het boek niet; dat hoeft ook niet, maar u zult toch wel uw bedenkingen hebben, als u het boek „Ik Jan Cremer” kent en dan doorover het volgende leest:

„Het is een bont verslag waarin werkelijkheid en fantasie door elkaar spelen, geschreven door een „jongen uit het volk”. Dit laatste was — met de openhartigheid op sexueel gebied — sleutel tot Cremer's succes. Duizenden herkennen hun eigen stem in Cremer's toon. Fatsoensrakers staken de waarschuwend vinger op en gingen geheel voorbij aan Cremer's vermogen tot burleske situatiebeschrijving die hem tot een avontuurschrijver van de eerste orde maakte.”

Tegenover deze waardering is natuurlijk een ander oordeel te stellen: Jan Cremer schrijft vulgair, pornografisch, en vrijwel zonder enige literaire kwaliteit. Zijn succes heeft hij voornamelijk te danken aan die „openhartigheid” op sexueel gebied, en natuurlijk aan zijn anti-burgerlijke instelling.

Ter geruststelling: er zijn tegenwoordig nog maar weinig jongelui die hem lezen.

Maar u beseft nu misschien wel dat het van groot belang is wie onze jeugd begeleidt als die „de klas uitgaat” en hoe de leraar of lerares zelf staat tegenover wat „het leven” allemaal biedt. Het is de taak van de ouders hun kinderen ook hierin te helpen!

Dag vader en dag moeder!

In één van zijn liedjes zingt Boudewijn de Groot:

Dag vader en dag moeder,
Dag zuster Ursula!
Ik zie het hier niet zitten,
Ik ga naar Amerika.

Het is een moderne variant op de onvrede met de bestaande situatie, het protest, de jongere zet zich af tegen het „gezag” (men spreekt veel over het „generatieconflict”), maar tegelijk is op te merken (dat er toch eigenlijk gehunkerd wordt naar echt contact met vader en moeder. Wie wel eens iets van Jan Wolkers gelezen heeft, zal dat erkennen. Laat ik een citaat geven:

„Wat houd ik eigenlijk van die man, denkt hij. En hij heeft het altijd onmogelijk voor me gemaakt om het te laten merken. Misschien zal hij als Henoch wandelen met God en er ineens niet meer zijn. Vader, vader, de wagenen Israëls en zijn ruiters.” (Een roos van vlees)

Maar ook: „Wat kunnen ze een jeugd toch vergiftigen, dacht Herman. Als een schroef draaien ze

je scheef in het hardste hout, en als het niet meer gaat, slaan ze er met de hamer op.” (De verschrikkelijke sneeuwman)
Vader en moeder zijn dikwijls het symbool van bekrompenheid, ze zijn kleinburgerlijk, b.v. in het volgende fragment uit „Ik heb altijd gelijk” van W. F. Hermens: (De hoofdpersoon zou, kort na de oorlog, als soldaat naar Indië vertrekken)

„De dag voor ik werd ingescheept, ging ik ernaar toe (d.w.z. naar zijn ouders). Ik was expres in burger, ik dacht da tze mij in uniform niet eens zouden herkennen. Maar ze deden of ik een half uurtje was wezen omlopen, inplaats van twee jaar weggeveest. Mijn moeder gaf mij een kopje thee met een koekje. Toen ik het opgegeten had, vroeg mijn moeder aan mijn vader: „Wat dunktU vader, zouden we hem nog een tweede koekje geven?” Nou, voor deze keer dan maar”, zei hij. „Koekjes zijn nog schaars”, zei mijn moeder. Mijn vader vroeg, of ik nog van plan was mijn studie af te maken. Had hij het mij niet altijd voorspeld? Alle oorlogsmisdadigers en collaborateurs waren nu op vrije voeten, en schatrijk, maar die illegalen, dat was niets gedaan. Halfgare idealisten die niet eens hun mond konden houden als het erop aankwam.”

Boudewijn de Groot zingt:

„Kom vaders en moeders,
Kom hier en hoor toe.
Wij zijn jullie praatjes en wetten zo moe.
Je zoons en je dochters, die haten gezag;
Je moraal, die verveelt ons al tijden.
En vlieg op, als de wereld van nu je niet mag,
Want er komen andere tijden!”

Groots en meeslepend wil ik leven! (??)

Ongeveer 1930 schreef Marsman: (in: De Grijsaard en de Jongeling)

„Groots en meeslepend wil ik leven!
Hooft ge dat, vader, moeder, knekelhuis!”

De laatste regels van dat gedicht luiden:

„De jongen kijkt door de geopende ramen
waarlangs de wereld slaat
zonder zich te beraden
stapt hij de deur uit, helder
en zonder vrees.”

Het klinkt wel wat anders, hoewel het motief hetzelfde is, als in het gedicht van Gossaert dat begint met:

Hij sprak, in 't zaal zich wendend:
„Vaarwel, o moeder, nooit
keer ik weer!”

(Vervolg op pag 132 - onderaan)

D. W. L. MILO — VIERHOUTEN

U hoort de merel fluiten

Mogen we het nog even over Weerselo hebben? Neem me niet kwalijk als ik u ophoud — maar het heeft me te pakken. Dat christelijke leven, dat kerkelijk leven, dat leven.

Op eerste Paasdag werd daar een „nachtwake-dienst” gehouden. Die begon om vijf uur, nog voor de dageraad. „Zoals die in de vroegste eeuwen door de oudste Messias-mensen gehouden zou kunnen zijn”, kondigde de predikant in het kerkbladje aan.

Schriftlezing uit Genesis 1 (over de schepping, de schepping van het licht), uit Exodus 12 (de uittocht uit het dodenrijk bij het morgenkrieken), Exodus 15 (het lied van Mozes), Jesaja (het lied van de Wijngaard) en Jozua 3 (de doortocht door de Jordaan). Toen het begon te lichten werd verder gelezen: uit Colossenzen 3 (met Christus opgewekt tot een nieuw leven) en tenslotte het opstandingsevangelie uit Mattheus 28. Bij goed weer buiten in het maanlicht, bij slecht weer in het schaars verlichte Stiftingshuis, kondigde de predikant aan. En „kom niet”, waarschuwde hij, „als het u geen heilige ernst is. Het gaat om heilsgeheimen”.

—o—

Vindt u het alles wat fantastisch? Goed. Maar zonder fantasie bent u een nare computer, vraag excuus. En met fantasie benadert u de volledige menselijkheid. Deze predikant zoog niets uit zijn duim. Er bestaat een oud document, waarin een Romeinse stadhouder aan zijn keizer te Rome informatie geeft over de oudste christengemeenten, de Messias-mensen. Hij rapporteerde: dat ze gewoon waren op Zondag, voor de dageraad, een zekere Jezus met liederen te vereren als een godheid. Jawel, de oudste christenen waren vermoedelijk slaven; die kregen geen vrijaf voor de kerkdienst. Zo iets moesten ze maar tijdens hun nachtelijke rusttijd doen, als ze het niet laten konden. En zie wat

een zegen: bij hun samenkomsten werden ze bepaald bij het dagelijkse wonder van de opkomende zon. Waarmee de Zonne der gerechtigheid wordt getekend.

Fantasie? Schriftkennis! Ik zal de dageraad wekken, dichtte David in psalm 108. Waarom? Omdat zijn hart vol was met lof voor God de Heere. En ook Petrus sprak van de aanlichtende dag, waarin de morgenster mocht opgaan in de harten der gelovigen. De oudste christengemeenten zongen hun lied Aeterne Rerum Conditor, het lied van de dageraad. En in latere eeuwen zong de kerk: Weest gegroet, gij eersteling der dagen, morgen der verrijzenis.

Zo wekte de kleine gemeente van Weerselo de dageraad op Paasmorgen. Met een paaswake-dienst om vijf uur. Wat doe je in de kou? Zingen natuurlijk. En luisteren naar het hartverwarmende Woord. Vanaf vijf uur, bij maanlicht.

—o—

Ergens vertelt de predikant een kleine gebeurtenis. In de auto had hij met een kerklid, een politiemann, gesproken over zijn idee voor een vroege Paasdienst. Hij vroeg zijn broeder: u hebt vaak tussen donker en licht, tussen licht en donker, politiedienst gedaan. Hoe vroeg begint de hemel licht te worden op eerste Paasdag?

Een dag later lag er een briefje in zijn bus met deze inhoud. „Zaterdagmorgen (2 april) om 5 uur begon het ochtendgloren. Om 5 uur 10 hoorde ik de eerste merel fluiten. Paasmorgen is het eerste licht er om 4 uur 40. Daar komt één uur bij voor tijdwijziging (zomertijd), dus om 5 uur 40 komt de dageraad op Paasmorgen.” — Was getekend door niemand. Geen handtekening of iets. „Maar ik wist van wie het was. Van de wachtmeester eerste klas. Een poëtisch proces-verbaal. Proces-verbaal betekent: verslag in woorden. Wie die woorden aandachtig leest hoort de merel fluiten.”

—o—

Vanmorgen, zondagmorgen, lag ik vroeg wakker. Ik wilde de dageraad wel wekken. En ja: na enige tijd kwam het eerste ochtendgloren. Het was Zondag, de dag des Heeren; een dag die overigens naar de zon is genoemd — maar dat restant heidendom leert de christen niet. Ik luisterde aan het open raam, of de merel al zong. Dat duurde lang, te lang — maar hij zong niet. Toch werd het landschap grijs zichtbaar, de dag begon. Het was fris aan het raam en ik sloop terug in

Wie de ouderdom over zich voelt komen, kan vanuit de verte over zijn eigen jeugd zeggen: (Bloem)

Toen ik jong was, bestond ik in vormen

Van het leven, dat komen

zou:

Een vervoerend de wereld doorstormen,

Een lied en een eindlijke vrouw.

De Duitsers gebruiken de term „Sturm und Drang”, als aanduiding voor de romantische periode van zo'n tweehonderd jaar geleden. Wat heet eigenlijk „modern”?

We zouden wellicht verwachten dat de jonge, moderne schrijvers na hun: „Dag vader en dag moeder!” nu wel eens de wereld op hun manier willen gaan verbeteren. Maar van dat „groots en meeslepend leven” merken we niet zo veel. Het is eerder een nogal trieste boel. Wel is er verzet, afbraak, maar van opbouw wordt weinig gesproken. Type-rend is het boekje van Heere Heeresma: Han de Wit gaat in ontwikkelingshulp. Het is satirisch, d.w.z.: het haalt allerlei zaken over de hekel, en de hoofdpersoon meldt zich dan ook aan voor werk in ontwikkelingshulp vanwege de goede financiële vooruitzichten en de mogelijkheid

van pensioen. Alles mislukt evenwel; op weg naar het begin van zijn werk slijpt hij met zijn bromfiets en sterft hij.

Ik zie het hier niet zitten

Vrijwel nergens in de literatuur van na 1950 wordt een uitweg aangewezen. Laat ik maar eens wat kenmerken en veel voorkomende elementen van die literatuur opsommen: Eerst ontleen ik aan het werk van G. Slings: Een boos en overspelig geslacht. Hij noemt: uitzichtloosheid; absurditeit van het bestaan; eenzaamheid; angst; wanhoop; sexualiteit; „eerlijkheid” („men neemt geen blad voor de mond, zeker geen vijgeblad”), in het verlengde ligt de schaamteloosheid; het engagement (de schrijver voelt zich betrokken bij het gebeuren van zijn tijd).

Dit lijstje kan nog wel wat aangevuld worden: alledaags taalgebruik, geen „mooischrijverij”, maar het gewone, soms ook platte en ordinare woord komen we herhaaldelijk tegen. De cultuur van voor 1940 is getypeerd als „gymnasiumcultuur”, die van na 1950 zouden we „spijkerbroeken-cultuur” kunnen noemen. Er is behoefte ergens tegen aan te trappen, te schokken. Er wordt

gezocht naar het „andere”, er wordt bewust afgeweken van de gebruikelijke stijl en opbouw en er is verzet tegen het logische, verstandelijke; de voorkeur gaat uit naar het primair en instinctmatig reageren, met name zintuiglijk en algemeen lichamelijk. Dat wil niet zeggen dat we nu met literatuur te maken krijgen die alleen maar goed is voor de vuilnisbak. Heel wat moderne schrijvers blijken over veel talent te beschikken, ik noem alleen maar Hermans, Wolters en Hamelink, en zonder veel moeite komen we tot een twintig namen die het verdienen bekend te blijven. Met gebruikmaking van hun talent vertolken die schrijvers het moderne levensgevoel. Uit de titels van hun boeken komt het ons al tegemoet: Eenzaam avontuur (Anna Blaman), Op leven en dood (idem), De wereld gaat aan vlijten onder (Ward Ruyslinck), De donkere kamer van Damocles (W. F. Hermans), Op weg naar het einde (G. K. v. h. Reve), Horror Vacui (= vrees voor de leegte), schrijver: J. Hamelink, Allemaal tranen (Mensje van Keulen). Ik ben geneigd met een zucht de titel van een modern schoolboek over literatuur te citeren: Mooi is anders!

In een volgend, afsluitend, artikel hoop ik nog iets te zeggen

over de wijze waarop tegenwoordig veel boeken, en met name verhalen, in de klas worden besproken; daaraan wil ik dan ook nog kort enkele adviezen verbinden. Maar ook nu wil ik weer een gedicht overnemen. Het is erg bekend, ik denk dat vrijwel iedere leraar Nederlands het wel eens bespreekt. Het is van Ellen Warmond:

Changement de décor

Zodra de dag als een dreigbrief in mijn kamer wordtgeschoven worden de rode zegels van de droom door snelle messen zonlicht losgebroken

huizen slaan traag hun bittere ogen op en sterren vallen doodsbleek uit hun baren

terwijl de zwijgende schildwachten nachtdroom en dagdroom haastig elkaar hun plaatsen afstaan legt het vuurpeloton van de twaalf

nieuwe uren bedaard op mij aan.

bed. Maar nauwelijks weer in horizontale toestand... daar floot de eerste merel. Moet ik nog vertellen, dat ik ademloos aan het raam heb staan luisteren tot de tweede merel zijn broedgebied ging aangeven en aan de andere kant de derde? Die merels, warme altstemmen als ze hebben. Ze deden me aan Weerselo denken. Ze zingen voor hun broedgebied, voor hun gezin, voor hun bestaan, zeker. Maar ze doen daar ook hun taak voor ons: ze eren de Schepper. Op het uur, waarop ons christenvolk zich omdraait; als een deur op zijn scharnieren, zou Salomo zeggen.

Wat een sprake gaat er uit van de natuur, tenminste als wij onze oren open zetten. Als wij geleerd hebben te luisteren.

Het is met onze samengeklitte mensheid een toestand als bij de torenbouw van Babel. Studenten hebben de kunst uitgevonden om zoveel mogelijk mensen in een telefooncel te stouwen. Hebben ze het tot achttien gebracht, dan roept een andere universiteit dat ze het tot 21 hebben gebracht, en maar drie flauw gevallen. Net zo gaat het met onze stedenbouw: op zo weinig mogelijk vierkante meters zoveel mogelijk mensen doen leven. Nu ja, leven. En als de huizen hemelhoog staan opgetorend, dan weer groenstroken aanbrengen en er kunnen nog wat verdiepingen bij.

Dan de natuur. Hier op de Veluwe zijn nog gebieden, gezegende gebieden, waar één man op een hectare woont. Hoe is het mogelijk — want die man is nog gelukkig ook. En die ene man kan naar de schepping luisteren. Hem spreekt de blomme een tale. Hij luistert naar het fluiten van de eerste merel. Hij herkent de grauwe zanglijster, terug van weggeweest. Hij ziet de eekhoorns op vrijersvoeten door de boomtoppen ritsen: adembenemende sprongen die altijd goed aflopen. Hij geniet van de parende kikvorsen, die het water in de vijver doen kollen. Hij probeert het eerste prille groen uit de berkentakken te trekken. Hij luistert 's nachts naar de bosuil, op de muizenjacht; overdag naar de zwarte, de bonte en de groene specht. Hij leest de eeuwen in de eikenbomen, de ijsstijden uit de zwerfstenen op het kerkpleintje van Weerselo.

—o—

En wat gebeurde daar eigenlijk bij die torenbouw van Babel? De Bijbel zegt er weinig van: de mensheid, die zondeval en zondvloed had overleefd, ontwikkelde enige cultuur, leerde stenen bakken en muren bouwen. Toen dacht men aan Kaïn, van wie niemand meer iets hoorde. Toen dacht men aan het opkomende water, dat boven de hoogste boomkruinen had gestaan. Men bedacht maatregelen om elkaar niet weer te verliezen en om het hoogste water te kunnen ontlopen. Men bouwde een toren, waarvan de top in de hemel moest reiken. Men begreep elkaar, men verstond elkaar, men was het eens over de maatregelen, die de mens veilig zouden stellen voor Gods ingreep.

Maar toen greep God in. Hij verwarde hun spraak. Men verstond elkaar niet meer. Men was het niet meer eens. Men ging blijkbaar op verschillende golflengten denken en spreken. De mens vormde zich gedachten, die niet gemeenschappelijk waren. De individualiteit, het individualisme, isoleerde de mens van zijn medemens. Hoe meer mensen bij elkaar kwamen, hoe eenzamer ieder werd. Ze konden elk nog wel spreken — maar ze konden elkaar niet meer verstaan ze konden niet luisteren.

En juist door te luisteren kunnen wij contact oefenen met elkaar. Door te luisteren worden wij gewassen met het Woord. Door te luisteren worden wij vermaand en getroost, bemoedigd en gesterkt. Door te luisteren verkrijgen wij leven tot in eeuwigheid: leren God kennen en de Heiland, door Hem gezonden.

—o—

Terug naar Weerselo. Nog even een stukje pastoraal proza. De predikant, ds W. Schopenhauer, eindigt zijn kerknieuws, zijn kroniek der gaven en andere goedgestelde bladvulling met:

Dag lieve mensen. Het is al met al toch nog een kroniek der gaven geworden. Maar de grootste gave is dat wij aan elkaar zijn gegeven. Gezegende, blijde, levende Paasdagen gewenst. Opstandingsdagen.

Een ieder die vakantie heeft — laat hij die vrije dagen vieren. En de boeren zonder vakantie dan? Die staan het dichtst van ons allen bij Gods goede schepping. Het is een vak zonder vakantie. Jezus heeft gezegd: mijn Vader werkt alle dagen tot nu toe — en Ik werk ook. De boeren staan het dichtst bij God. Ze hebben nooit een vrije dag. Ze weten van nabij van kruis en opstanding. Van Goede Vrijdag en Pasen.

Goed gezegd. De Saksische boeren in het mooie Twenthe kennen Gods schepping. Ze hebben oren aan hun hoofd, grote oren. Ze kunnen de merel horen fluiten. Gaat u het ook proberen?

Gedenkt ...!

Koninginnedag 1977. Het is 25 jaar geleden dat Prof. B. Holwerda ons zo plotseling ontviel. De ouderen zullen zich nog de grote ontsteltenis herinneren, de soms zo onbeheerste reactie... „Zo kort na professor Schilder! Dat kan niet waar zijn...!” Langs welke omwegen voerden ons onze gedachten voordat we ons weer wisten te sterken in de Here onze God!

Ter gedachtenis zou ik een enkel aspekt van het werk van Prof. Holwerda naar voren willen brengen. Een enkel aspekt slechts, maar van blijvende betekenis. Ik zou mijn uitgangspunt willen nemen in de behandeling van Genesis 27 en 28, Jakob's bedrog en zijn vlucht. Men zie „Toledoot van Izak” in Oudtestamentische Voordrachten I. Indringend wordt getekend dat Jakob echt vervuld was van de belofte van God, van de toegezegde erfenis. Het vreselijke is echter dat de weg naar die erfenis gemarkeerd wordt door het ongeloof en de ongerechtigheid van de man, die de totale geloofsovergave aan de Here weigert en dan genooddaakt is terug te vallen op zijn eigen wapenarsenaal van slimheid en bedrog. Maar dan verandert de God van het verkiezend welbehagen óók voor Jakob en juist voor Jakob in een tegenstander. Welbehagen... een schrik voor hem, die er niet in wil rusten! Genade... een dreiging voor hem die niet van genade alleen wil leven! En daar blijkt de heerlijkheid en de ernst van Gods Verbond, waarin de genade telkens weer alle klemtoon doet vallen op de ernst van de eis: Mijn zoon, geef mij uw hart! Wanneer men deze ernst uit de verbondsgedachte wegexegetiseert, ...wanneer men verkiezing en welbehagen gebruiken wil om aan deze klem te ontkomen, dan is men op de verkeerde weg. Denk aan de vlucht van de banneling Jakob. Hij moet het land verlaten...!

Ik dacht dat we hier één van de lijnen hadden die het werk van Prof. Holwerda hebben beheerst. Zo doceerde hij, zo preekte hij, zo leefde hij. De heerlijkheid van Gods genade in Christus. Maar juist daarom de geloofsgehoorzaamheid. Juist vanwege de genade het afstaan van alle ongerechtigheid. Daarbij is het niet voldoende „vol” te zijn van de beloofde heerlijkheid. Dat was Jakob ook. Dat waren de farizeërs op hun manier eveneens. Dat waren de joodistische tegenstanders van Paulus niet minder. Dat was de jonge Luther in zijn klooster...! Maar zij allen vielen

in ongeloof terug op het eigen arsenaal van slimheid, kracht, wetsvroomheid. En zo werd het nieuwe Jeruzalem telkens weer onze stad.

De geloofsgehoorzaamheid hier en nú! De harmonie — zo zouden we kunnen zeggen — tussen het grote doel en onze weg daarheen. In alles moet het geloof heersen. In alles moet het geloof de grond zijn waaruit de gerechtigheid jegens de Here en jegens de mensen opspruit.

Prof. Holwerda heeft geléden door en in de kerkstrijd van de veertiger jaren. In de eerste plaats omdat hij telkens weer vroomheid en gerechtigheid het veld zag ruimen voor Ezau's macht en Jakob's „wijs” beleid. Omdat hij telkens weer de weg naar de veelbesproken erfenis der belofte betreden zag in het vertrouwen op het eigen wapenarsenaal! Omdat hij dieper dan de meesten zag, dat dit niet gezegend kon worden!

25 jaar geleden! Is deze boodschap verouderd? Zien we niet in allerlei christenkringen heus wel dat „vol-zijn” van de komst van het koninkrijk? En zien we op de weg daarheen niet telkens weer die nervositeit die als twee druppels water gelijkt op Jakob's angst? Zien we niet dat vragen naar het eigen arsenaal, dat terugvallen op het wereldse konkurrentiepogen, die radeloze gedachte dat de toekomst van de kerk toch op de schouders van onze wijsheid is gelegd?

De boodschap van Prof. Holwerda... „Wandel voor Gods aangezicht in oprechtheid, van stap tot stap”. Het grote doel heiligt de middelen niet. Onheilige middelen zijn in de diepste zin van het woord on-doelmatig!

Mensen als Prof. Holwerda nemen in de gemeenschap de plaats in van het geweten! Men kan zich niet meer losmaken van die indringende eis: „Wandel voor mijn aangezicht in oprechtheid...”. Laten we deze boodschap vasthouden! Prof. Holwerda heeft ons weer mogen leren, dat de kerk alleen spraken kan in geloofsgehoorzaamheid aan haar Heer, dat ze alleen standhouden kan in de radikale overgave aan zijn genade, dat ze alleen werken kan als ze rust in zijn welbehagen.

H. Smit

DIAKENEN,

DENKT U AAN DE CONFERENTIE

OP 7 MEI

IN KAMPEN ?

Zo was het (6)

In het kerkbladje van Voorthuizen schreef ik omstreeks 1946 over wedergeboorte, wedergeboren zijn en wat daarmee samenhangt. Daarover bestond en bestaat veel misverstand. Wat m.i. voortkomt uit de geneigdheid van veel christenen om meer te luisteren naar theologen dan naar de Schrift.

Eén van de Belijdenisschriften heeft nogal wat van de wedergeboorte of bekering gezegd. Zij is een werk van de Heilige Geest. „Die opent het hart dat gesloten is; vermurwt dat hard is; besnijdt dat onbesneden is. In de wil stort Hij nieuwe hoedanigheden en maakt dat die wil, die dood was, levend wordt, die boos was goed wordt, die niet wilde nu metterdaad wil; die wederspanning was gehoorzaam wordt; Hij beweegt en sterkt die wil zó, dat hij als een goede boom vruchten van goede werken kan voortbrengen.” En nog meer uitspraken volgen, waarvan de meeste wel goed zijn en naar de Schrift. We moeten echter maar nooit vergeten, dat de Belijdenisschriften proberen de Schrift na te spreken, maar dat het menselijke uitspraken zijn en blijven.

De opstellers van de D.L. hebben heel wat van de wedergeboorte gezegd. Maar het is alsof ze zelf gedacht hebben: „We hebben er misschien wel een beetje te veel van gezegd en mogelijk kunnen sommige broeders en zusters wel wat in verlegenheid gebracht zijn door onze uitspraken”. Daarom hebben zij er dunkt mij de volgende uitspraak aan toegevoegd:

„De wijze van deze werking kunnen de gelovigen in dit leven niet volkomen begrijpen; ondertussen stellen zij zich daarin gerust, dat zij weten en gevoelen (overtuigd zijn), dat zij door deze genade Gods met het hart geloven en hun Zaligmaker liefhebben”. Inderdaad zeer geruststellend. Wie menens geloof in de Here Jezus en de Zaligmaker liefheeft, moet zich maar niet in de war laten brengen door zogenaamde zware christenen, die het al te gemakkelijk vinden om het Evangelie te geloven. Er moet, zo zeggen zij, nog heel wat meer gebeuren en heel wat anders. Maar de Here Jezus Zelf heeft gezegd, niet éénmaal maar herhaaldelijk: „Wie in Mij gelooft heeft het eeuwige leven”. En Johannes schrijft in zijn eerste brief (5:1): „Een ieder, die gelooft, dat Jezus de Christus is, is uit God geboren”. Zelfs al is de gelovige gestorven, heeft hij in Christus het Leven. We moeten maar niet wijzer dan de Here zijn en ons houden aan Zijn Woord, aan het Evangelie van Gods genade.

Ja, we moeten ons maar houden aan het Evangelie, aan de Blijde Boodschap en het Grote Nieuws geloven. Men zegt altijd, dat de wedergeboorte geschiedt door de werking van de Heilige Geest. En dat is waar. Maar we mogen niet vergeten, dat de Heilige Geest werkt door het Woord, door het Evangelie. Hoe kunnen velen dat toch vergeten, terwijl het zo duidelijk in de Bijbel staat? Niet éénmaal, maar vele malen.

Het is de duivel gelukt de weg der verlossing veel ingewikkelder en moeilijker voor te stellen, dan de Here het geopenbaard heeft. Hele geslachten van kinderen Gods

zijn donker heengegaan, terwijl het Evangelie toch zo duidelijk en klaar is, dat het een kind kan verstaan.

Dat de Heilige Geest wedergeboorte werkt door het Woord is gemakkelijk uit de Schrift aan te wijzen. Er staat in Jakobus 1:18: „Naar Zijn wil heeft Hij ons gebaard (ons het leven gegeven) door het Woord der waarheid”. En dat Woord der waarheid, dat ware Woord is het Evangelie.

Een andere tekst diene als bewijs: „Hebt dan elkander van harte en bestendig lief, als wedergeboren, en niet uit vergankelijk, maar uit onvergankelijk zaad, door het levende en blijvende Woord van God”. (1 Petr. 1:23). En dan volgt er: „Dit nu is het Woord, dat u als Evangelie verkondigd is”.

We kennen allen wel de bekende tekst Rom. 1:17: „Het Evangelie is een kracht Gods tot zaligheid”. Dat is: tot redding of verlossing. En tot die redding behoort ook wedergeboorte of nieuw leven. Daarom kan Paulus ook zeggen (1 Kor. 4:15): „Ik heb u in Christus Jezus door het Evangelie verwekt”. Hij is in zekere zin de vader van zijn bekeerlingen. Hij heeft ze door het Evangelie nieuw leven geschonken.

Nog één tekst wil ik aanhalen: „Geloofd zij de God en Vader van onze Here Jezus Christus, die ons door zijn grote barmhartigheid door de opstanding van Jezus Christus uit de doden heeft doen wedergeboren worden tot een levende hoop”. (1 Petr. 1:3) Mogelijk zal iemand zeggen: Daar staat niets over het Evangelie. Toch bedoelt Petrus dat wel. Toen de Here Jezus in het graf lag waren de discipelen wanhopig. Want hun Heiland was dood en wie zou hen nu redden? Alles was verloren naar ze meenden. Ze waren om zo te zeggen dood, want hun geloof was dood. Maar toen kwam tot hen de blijde tijding: De Here Jezus is opgestaan uit de doden. Maria Magdala heeft Hem gezien en de Emmaüsgangers en de vrouwen. Toen de apostelen die boodschap hoorden herleefde hun geloof en hun hoop, toen herleefden zij. Toen werden ze wedergeboren

tot een levende hoop. En zo komen ook wij tot nieuw leven. Wanhopig zouden we zijn als de Redder der wereld in het graf was gebleven. We komen tot nieuw leven door de opstanding van de Heiland, die ons door het Evangelie wordt verkondigd.

Dat we niet behouden worden zonder zelfwerkzaamheid, daarover schreef ik ook in ons blaadje. Dat heb ik eens gevuld met de bespreking van een tekst, die zo heel duidelijk spreekt van Gods werk en van ons werken. Van „ons werken” moeten we maar niet schrikken, want zo spreekt de Schrift. We moeten maar niet wijzer zijn dan de Schriften, die ons „wijs kunnen maken tot zaligheid”. Anders zijn we eigenwijs. Er staat in Fil. 2:12 en 13: „Werkt uw eigen zaligheid met vrees en beving, want het is God die in u werkt het willen en het werken tot roem van Zijn welbehagen”.

Dat klinkt ons wonderlijk in de oren: Werkt uw eigen heil of redding, want God werkt en maakt, dat gij wilt en werkt. Raadsels moeten we niet proberen op te lossen. Hier niet tenminste. Laten we maar doen, wat de Heer ons door Paulus beveelt. Gaat er maar aan staan. Eigen zaligheid, eigen redding bewerken, waartoe ook wedergeboorte behoort. Staat maar op tot een nieuw leven. Want God werkt. Weest maar niet bang, dat Hij niet doen zal wat Hij heeft beloofd. Vertrouwt daarop maar gerust en doet wat Hij beval.

In Filippi had de apostel het Evangelie gebracht. Lydia had acht gegeven op het Woord des HEREN, waardoor Hij haar hart opende. Hij gaf haar het geloof en zij geloofde. Ook de cipier was toegebracht tot de gemeente en in één nacht met heel zijn huis gelovig geworden, en gedoopt. Zo zullen er meer geweest zijn. Hun was het voorrecht ten deel gevallen, dat zij in de HERE mochten geloven en voor Hem lijden.

En nu moeten ze in dat geloof volharden. En eigen heil bewerken. Met één keer geloven zijn ze niet klaar. Telkens weer uit het geloof levend moeten ze hun redding werken.

Terloops...

Alles wordt nieuw

Het is vandaag wel eens moeilijk — vooral voor jongeren — om te geloven, dat alles eens nieuw wordt, dat God ééns alles tot volkomen vernieuwing zal brengen.

Je kijkt om je heen: narisheid, ellende, martelingen...

En dan geloven, dat God alles nieuw zal maken. En je vraagt je af: waarom nu al vast niet een beetje? Een vraag die „zo maar” kan opkomen.

—o—
In Genesis 5 lezen we iets van de vader van Noach. Als hij bij zijn pasgeboren zoon staat zegt hij: „Deze zal ons troosten over de moeitelijke arbeid onzer handen op deze aardbodem, die God vervloekt heeft.”

Het is eigenlijk wat triest deze man van 182 jaar dit te horen zeggen. Toch is het minder triest dan we denken. Zeker, hij heeft het over een vervloekte aarde en over moeitelijke arbeid, maar hij begint met: „Deze zal ons troosten...”

Over zijn zoon Noach heen ziet hij de Here Jezus dichterbij komen. Voor die oude Lamech is elk pas geboren kind een stap dichterbij de vervulling. Hij weet het: er is zonde, er is verdriet, maar toch: Er komt er Eén. Die troosten zal.

‘t Is goed dat ook vandaag vast te houden.

Er is er Eén, Die doorwerkt.

Er is ziekte, oorlog, dreiging, afgunst,

rouw, vervuiling, verdeeldheid en ga maar door. Maar de Here Jezus heeft alle angsten op Zich genomen. De wereld verandert van dag tot dag, hier kapen terroristen een vliegtuig, ergens anders worden mensen opgepakt en mishandeld, weer ergens anders zijn bomaanslagen, plotseling is er een vliegcrash als nooit tevoren. En staan blijft het woord van de Here Jezus: „Ik ga heen om U plaats te bereiden, in het Huis van Mijn Vader zijn veel woningen, is veel ruimte, plaats voor allen die geloven.” Je wilt God wel eens ter verantwoording roepen om de dingen die er gebeuren. Denk aan Job die dat ook doen wou. Totdat hij opeens zag dat dat te gek was. „Zie, ik ben te gering, ik leg de hand op mijn mond...” De hand op onze mond leggen. Dat moeten we vaak doen, we doen het te weinig.

—o—
Eens zat er een man in een boom: Zacheus. Een heleboel dingen waren hem niet duidelijk, maar één ding wist hij zeker: hij wilde Jezus zien. En toen de Heiland hem zag en tot hem zei, dat hij maar naar beneden moest komen, toen vielen alle vragen bij hem weg. Hij geloofde dat het goed kwam, want hij verwachtte iets. Als de Here Jezus aan het kruis hangt, snappen de discipelen er niets van, ze lopen hard weg als Hij gevangen genomen wordt en als ze de Meester aan het kruis zien hangen kunnen ze niet anders doen dan treuren. Maar die éne moordenaar, kreeg het opeens door, God maakte

zijn ogen open en toen keek hij dwars door de problematiek heen en hij bad: „Jezus, Zaligmaker, denk aan mij...” Hij geloofde dat het goed kwam, want hij verwachtte iets.

—o—
Geloven dat het goed komt. Geloven dat er iets méér is. Dat er Eén is, Die komt. Die alles nieuw maakt. Is dat voldoende? De vragen blijven, de problemen worden groter, de aarde ligt onder de vloek van de zonde. Maar zet dan je eigen bril af en de bril van de bijbel op. Draai niet om de vragen heen, probeer God ook niet buiten al die ellende te houden — dat is zo’n gemakkelijk cliché-geloof: ellende en narisheid loskoppelen van God — maar zeg met Amos: „Geschiedt er een ramp, zonder de HERE die bewerkt?”

Oordelen van God. Toorn van God. Omdat er schuld is. ONZE schuld. De kinderen van Bangla-Desh hadden het een paar jaar geleden niet gemakkelijk, maar er was er één, die een tekening maakte en er bij schreef: „Straks wordt het goed. Kinderen en mensen die gewoon met elkaar praten en nooit meer schietende soldaten.” Dan gewoon met elkaar praten. Ook daarnaar kunnen we soms verlangen. En dus wordt tóch alles nieuw. Zaltbommel P. C. van Wijk

En dat mogen en moeten wij. Wie dat niet wil gaat verloren. We worden gered van de duivel en van de wereld en van de overmacht der zonde. Maar daarin moeten we zelf werkzaam zijn. Dat gaat niet buiten ons om. Strijden moeten we om in te gaan. En dat mógen we. De duivel neemt geen vakantie en de verleiding slaapt niet en ons eigen vlees, onze oude natuur, houdt niet op ons aan te vechten.

In Fil. 2 maakt Paulus wel duidelijk hoe we moeten werken: Leven waardig aan het Evangelie. In één Geest staan en één van zijn en streven strijden door en voor het geloof aan het Evangelie. Eensgezind zijn. Dezelfde liefde hebben. Niet twisten of ijdele eer najagen. Ootmoedig zijn en anderen uitnemen der achten dan onszelf. Dezelfde overtuiging moet in ons zijn als ook in Jezus Christus was. Die gehoorzaam is geweest tot in de dood aan het kruis. We moeten alles doen zonder tegenspreken. Onberispelijk zijn en oprecht, als kinderen van God onbestraffelijk. Zó hebben we te schijnen als lichten in de wereld. Dát is „onze redding maken”. In

één zin: jagen naar de heiligmaking. Zo maken we onze roeping en verkiezing vast en zullen we niet zó struikelen dat we uitvallen. Zo hebben wij te leven. En te werken. Met vrees en beving. Dus altijd maar bang zijn of we wel zullen behouden worden? Geen sprake van! Wel altijd vrezen om van Gods wegen af te wijken. Steeds eerbiedig naar de vermaningen van de Here luisteren. Bang zijn om de HERE verdriet aan te doen. Oppassen dat we Hem niet vertoornen. Want Hij is niet „onze lieve Heer”, die alles maar goed vindt. We zullen Hem vrezen. Het nauw nemen met wat Hij wil. Nooit denken: een beetje zondigen kan geen kwaad. Want God vindt zonde erg. Al is er bij Hem veel vergeving.

En als we gestreden hebben wat we konden en moesten en zo onze redding bewerkten, dan mogen wij ons kranen vinden? Die door eigen kracht alles deden? Verre van dat! Want God deed het. Hij is het, die in ons werkt het willen en het werken. Tot roem van Zijn heilswil.

God werkt. Er staat niet: Hij heeft gewerkt,

zodat wij nu dat werk moeten afmaken. Neen, Gods Geest is met en in ons leven bezig. Altijd weer en altijd door. In ons doen en laten zijn we altijd volkomen afhankelijk van God. En Hij laat ons niet in de steek. Als wij maar doen wat Hij vraagt. Hij doet wel wat Hij beloofd heeft. Hij buigt onze wil en brengt ons tot de daad. Op een manier, die door ons niet na te speuren is.

We geloven toch in de Heilige Geest? Maar dan geloven we toch ook, dat Hij in ons leven werkt, in ons hart, in ons verstand, in onze wil en in al onze genegenheden! Maar alle eigen roem is uitgesloten. Alles is tot roem van Zijn welbehagen. Tot eer van Zijn heilsraad en heilswil over ons.

Het blijft er bij: God werkt en wij werken. Uit kracht, die Hij verleent. Het is daarbij niet zo, dat God 90% doet en wij 10%. Of: Hij 99% en wij 1%. Wij begrijpen er niets van. Maar het is zo: God doet 100%. En wij doen 100%. Zodat niet wij het doen, maar Gods genade, die met ons is. Ra ra, hoe kan dat? Omdat God groot is en wij Zijn werk niet doorgronden.

C. VEENHOF — KAMPEN

Over „de onsterfelijkheid der ziel”*) (2)

Het kwaad dat ik signaleerde vindt men reeds in ernstige mate bij Ursinus.

Ik noem hem, omdat hij een leerling van Calvijn en een van de voornaamste opstellers van onze catechismus is geweest.

Ik zou heel veel symptomen van de infiltratie van de scholastiek kunnen noemen in diens „Schatboek”. Dat is in het boek waarin zijn colleges over de catechismus werden afgedrukt.

In verband met de kwestie waarmee we ons bezig houden ga ik op één symptoom ervan nader in. En wel op wat hij zegt over de mens. De invloed van de scholastiek heeft zich namelijk in de gereformeerde theologie vooral in de mensbeschouwing laten gelden. Zelfs bij de reformatoren is die nog duidelijk te bespeuren. Daarin zijn ze nog niet ten volle tot een terugkeer naar de Schrift gekomen.

Ursinus zegt nu b.v. dat de „ziel” van de mens de „*forma substantialis*”, de „substantiële vorm” van het lichaam is!

Dat is een pure gedachtenconstructie! Een gefingeerd begrip waaraan geen werkelijkheid beantwoordt. Dat begrip „substantiële vorm” is zonder meer overgenomen door de scholastiek-orthodoxe gereformeerde theologen uit de theorie van de griekse filosoof Aristoteles overgenomen.⁴⁾

Als gevolg van deze overname van dat begrip *forma substantialis* werd de ziel door Ursinus en

andere geref. theologen getypeerd als een *substantie*.

Maar wat betekent dat woord substantie?

Er werd o.a. onder verstaan „een zelfstandig iets dat door en in zichzelf bestaat”.⁴⁾

Wat later — door Descartes — werd een substantie omschreven als „iets dat zo bestaat dat het niets anders nodig heeft om te bestaan.”⁵⁾

Die „zielesubstantie” zo leerden die theologen verder, bezit een aantal wezenlijke „natuurlijke”, „eigenschappen”, zoals „eenheid”, „geestelijkheid”, „onzichtbaarheid”, „onontbindbaarheid”, „eenvoudigheid”, „onoplosbaarheid” en zo ook „onsterfelijkheid”.

Ik wil er nu alle nadruk op leggen, dat deze door de scholastiek geïnfecteerde theologen op deze wijze de „substantialiteit” van de ziel leerden. En dat ze de „onsterfelijkheid” van deze substantiële ziel als een van haar „natuurlijke eigenschappen” opvat-

★ ★ ★

Om er iets van te doen beseffen hoe deze theologen over die ziel en het leven ervan dachten zal ik een stuk citeren uit de verklaring van Zondag 22 zoals die door Ursinus in zijn genoemde commentaar op de Heidelbergse Catechismus wordt gegeven. Zoals men lezen kan ontleent hij daarbij zijn wijsheid aan „de filosofie”.

⁵⁾ „res quae ita existit, ut nulla de indigeat ad existendum.”

Hoor maar! „Het leven, aldus Ursinus, wordt bij de Filosofen verscheydenlyk genomen: want het wordt aan vele verscheyde dingen toegeschreven. In 't gemeen ten aanzien dat het Gode, de Engelen, de Zielen, en de planten wordt toegeëigent, is het leven, eygentlyk *het wesen des levenden*: want de geesten leven ook, maar dit hebbense niet van de Zielen, maar van haar wezen. In de levendige of gezielde dieren⁶⁾ is het leven eygentlyk *het wesen, van 't gene dat levendig gestelt is*, het welk anders niet is, dan een levendige Ziel in zig te hebben: want de ziel is het gene waar door een dier leeft, of het is de wesentlyke gestalte des levens, door welke alle dieren leven. Boven dien wort het leven genomen voor het wesen en de werkinge des wesens, of voor het leven zelfs, en voor de werkinge des genen die leeft: zo wordt het dan volkomen beschreven.

Het leven eens levendigen Diers, het bestaan of blyven der Ziele in een gezielt lighaam, en de werkinge eens levenden Diers.

Of: het is een gestadige beweging der Ziele, voortbrengende de werkingen, die een levendig Dier eygen zyn.

Of, ten laatste; het is een bequaamheid eens levendigen Diers, om werkingen voort te brengen, die het zelve eygen zyn; en het is ook de werking zelve, voortkomende uyt der ziele des lichaams.”

Dit schreef Ursinus o.a. ter verklaring wat het leven is, ook wat het leven der ziel is.

Wie het vatten kan, die vatte het. Ik kan het niet!

Het pure „filosofie”, loos begrip-penspel.

★ ★ ★

Nu moet men zich een jong predikant voorstellen die zich serieus

⁶⁾ Men moet dit woord „dier” (animal) opvatten als „levende wezen”, de mens is ook zo'n „animal”.

voorbereidt voor zijn catechismus-preek over Zondag 22.

Het spreekt dan wel als van zelf dat hij vóór alles nagaat wat de opsteller daarvan heeft gezegd. En dan leest hij zo iets als het bovenstaande! En er zou nog veel meer van dit soort „verklaring van Zondag 22” zijn te citeren. Is het te verwonderen dat hij dan volkomen de kluts kwijt raakt? En dat hij zich afvraagt: is *dit* nu Schriftuurlijk spreken? Is dit nu gereformeerd? Moet de gemeente met dit soort kost worden gevoed?

Ik kan me nog heel goed herinneren dat ik in de pastorie van Harkstede met de problemen over de „ziel” de „dood”, het „sterven”, „onsterfelijkheid” e.a. bezig was.

Vooraf ook met dat van de „onsterfelijkheid”.

Ik heb toen mijn „Trommius” genomen — de bekende concordans op de bijbel. Daaruit bleek me dat het woord „onsterfelijkheid” maar twee maal in de bijbel voorkomt. Beide keren in het Nieuwe Testament.

In het grieks is dat *athanasia*. Dat woord klinkt tegenwoordig ieder bekend in de oren. Want men weet nu wat *euthanasie* betekent. Het is een „goede, schone dood”. Men wil die *euthanasie* toepassen op ongeneselijke zieken. *Athanasia* is nu het-niet-kunnen-sterven: het is onsterfelijkheid.

Zoals ik zei komt het tweemaal in het N.T. voor. In de eerste plaats ten aanzien van God. In 1 Tim. 5:16 leest men, dat God is de Heere der Heren, die alleen *athanasia* bezit. En voorts vindt men het in 1 Kor. 15:53, waar we lezen: Want dit vergankelijke moet onvergankelijkheid aandoen en dit sterfelijke moet *athanasia* aandoen.

Als je zulke teksten leest is natuurlijk het eerste wat je moet doen een betrouwbaar woordenboek opslaan om precies te weten

⁴⁾ „in se esse”; „per se esse”.

te komen wat dat woord *athanasia* betekent.

In die tijd was het woordenboek op het Nieuwe Testament dat van de „bijbelgetrouwe” theoloog Hermann Cremer. Daarin vond ik dat het woord *athanasia* het eerst voorkomt bij de grote griekse filosoof Plato. Die gebruikte het als aanduiding van een „eigenschap” van de (af)goden. Later werd het door hem ook gebruikt ter aanduiding van de „onsterfelijkheid” van de ziel in de zin van een *blijvende existentie*,

een *blijvend voortbestaan* daarvan. „Voor de nieuwtestamentische en ook voor de oudtestamentische visie — zo schrijft Cremer verder — paste dit begrip niet en kon náást het positieve „leven” ook niet worden gebruikt.” Daarom vindt men het ook niet in de LXX, de Septuagint, de griekse vertaling van het Oude Testament, daar het woord niet het leven zelf maar alleen formeel een *kwaliteit*, een *eigenschap*, aanduidt. In het gebruik van *athanasia* in 1 Kor. 15:53 kan men makkelijk het verschil onderkennen tussen de heidense, griekse, platonische, opvatting van de aan de ziel toegeschreven „natuurlijke” onsterfelijkheid en de leer van de bijbel. De onsterfelijkheid „is voor Paulus alleen *GEDEVEN* in de vorm van en op grond van de *OPSTANDING* uit de doden, derhalve in de samenhang met een *LICHAMELIJKE* toestand. Dáárop valt de nadruk (vergelijk de uitdrukking „aandoen” van de onsterfelijkheid).”

Het is niet toevallig, dat de LXX (de Septuagint) en het N.T. zo

weinig van onsterfelijkheid weten te zeggen, en hoofdzakelijk alleen de grieks beïnvloede apokriefen daarvan spreken. *De bijbelse opvatting kent de idee van een onsterfelijkheid van de ziel als een haar eigene kwaliteit, d.w.z. als een bloot voortbestaan der ziel als zodanig in het geheel niet.* „Daarin toont zich voornamelijk duidelijk de tegenstelling tussen de bijbelse en de griekse wereldbeschouwing.”

Tot zover Hermann Cremer.

Een kleine autobus voor l'Abri

De mensen van l'Abri te Eck en Wiel zouden bijzonder geholpen zijn met een kleine autobus. Die moet worden gebruikt voor vervoer van fruit (in het seizoen), voor de aanvoer van voedsel naar het huis (er is duidelijk meer nodig dan de toch al respectabele hoeveelheden, die wij eens per week uit de supermarkt wegslepen in de bak van onze auto) en voor het vervoer van grotere groepen mensen naar een bepaald doel. De l'Abriërs zijn te bescheiden om er zelf om te vragen. Daarom doen wij het maar voor hen. Het is mogelijk dat de zendingsbus kan worden overgenomen, die indertijd bijeengespaard werd voor dr Greet Rietkerk. Die staat nu geparkeerd op het terrein van l'Abri (20.000 km, 2 jaar oud). Indien echter één of andere zendingsinstantie zich meldt als koper, dan heeft die voorrang. In dat geval zal moeten worden omgekeken naar een goede tweedehandse bus. We denken voorlopig f 6.000,— tot f 8.000,— nodig te hebben. Met goedvinden van de Opbouw-redactie beginnen wij in deze krant graag een inzamelingsactie. Gemeenteleden uit Overschie maakten al een start van f 1.095,—. We draaien dus al in de eerste versnelling. Graag wachten we uw giften af op de girorekening van de eerste ondergetekende, nr. 1118536, onder vermelding van: bus voor l'Abri. We hopen in volgende nummers veel gaven te kunnen verantwoorden. Voor dit geval: gas op de plank!

G. v. d. Brink,
Rotterdam-Schiebroek
J. v. Veelen,
Capelle a.d. IJssel

Kerknieuws

Hengelo (Ov.) — Het scribaat is vanaf 1 mei in handen van J. Kollen, W. van Harenstraat 2, Hengelo (Ov.), telefoon 05400-22658.

Ds W. Scheele — Ds W. Scheele, em-predikant van de kerk te Arnhem en wonende te Gorssel, heeft enige tijd geleden in het St. Geertruida-ziekenhuis te Deventer een ernstige operatie ondergaan. Zijn toestand is momenteel redelijk.

Leerkrachten voor Urk

Zowel bij onze basis- en kleuterscholen, als bij onze MAVO-school (360 l.l.) ontstaan per 1 augustus a.s. enkele vacatures.

Wij bieden U een aantrekkelijk leefklimaat. Urk is een interessante woongemeente van 10.000 inw. met veel nieuwbouw en heeft uitstekende wegverbindingen. In onze veelal nieuwe en modern ingerichte scholen is het plezierig werken. In onze schoolvereniging wordt samengewerkt door de volgende 4 kerken: Geref., Christel. Geref., Ned. Herv. en Geref. Vrijgemaakt B.V.

Sollicitanten die kerkelijk meelevend zijn en een positief-christelijke levensovertuiging hebben worden vriendelijk uitgenodigd hun sollicitatie vóór 15 mei te zenden aan het bestuur van de Vereniging „Rehoboth” tot St. en Instandh. van Scholen met de Bijbel” te Urk, Postbus 61.

De volgende vacatures ontstaan per 1-8-77

ONDERWIJZERS (ONDERWIJZERESSEN) BASISSCHOOL

LERAREN MAVO-SCHOOL

voor de vakken AARDRIJKSKUNDE 14 uur

NEDERLANDS 15 uur

Desgewenst kunnen de lessen Nederlands worden vervangen door Frans.

Een HOOFDLEIDSTER en een LEIDSTER VOOR DE KLEUTERSCHOOL

De secretaris van het bestuur is gaarne bereid U informatie te verschaffen (tel. 05277-1468 na 18.00 uur).

F. Telgenhof

J. Telgenhof-Kooistra

Dankbaar voor wat de Here hen en ons gaf hopen wij met onze ouders D.V. zondag 1 mei a.s. te herdenken dat zij 25 jaar getrouwd zijn.

Hammy en Klaas
Klaas
Joukje en Eddy
Andries
Roelof
Monique

Wij hopen een receptie te houden op zaterdag 30 april a.s. van 16.00 tot 18.00 uur in het Postiljonhotel te Heerenveen.

Op 12 mei a.s. hopen onze ouders en grootouders

Niek Waagmeester

en

Ans Waagmeester-van Slooten

te gedenken dat de Here hen 40 jaar voor elkaar en ons heeft gespaard.

Hun dankbare kinderen

Elly en Dirk Jan
Nelleke en Daan
Nico en Vera
Joke en Jan
Marianne en Wim
Hans en Adeline
en kleinkinderen

Driebergen, Traay 230

Gelegenheid tot feliciteren zaterdag 14 mei 1977 van 17.00-18.30 uur in de Iva-zalen, Buntlaan 2, Driebergen.

Te huur

in Ermelo van 18-6 tot 11-7
onze

VRIJSTAANDE WONING

Telefoon 03417-1336.

Te huur

voor 3 weken, vanaf 24 juni of
eventueel 1 juli

ONS HUIS (5 à 6 pers.)

Vlak bij bossen, 8 km van Eindhoven.

Telefoon 040-535063.

Hongarije

VAKANTIEHUIS AAN HET BALATONMEER

Nog vrij van 13 juni tot 16 juli.

Inl. H. v. d. Veen, tel. 05920-41818.

PLAATS

UW FAMILIEBERICHTEN IN DIT BLAD !

Redactieleden:

Drs H. de Jong; Mr. dr J. Meulink; D. W. L. Milo;
Ds E. R. Postma; Ds H. Smit

Adres van de Redactie:

K. Muller, H. Pootlaan 242, Alkmaar, tel. 072-16767

Advertenties en druk:

Drukkerij „Steenbergen”, Nooitgedacht 3, Zeist,
tel. 03404 - 12452.
Advertenties inzenden tot dinsdagmorgen 10.00 uur.

Abonnementenadministratie:

Merelhoven 273, Capelle a/d IJssel, tel. 010-504178

Abonnementsprijs:

f 35,— per jaar of f 18,50 per halfjaar.
Buitenland f 45,— per jaar of f 60,— per luchtpost.
Giro 40 49 45.

Abonnementen kunnen ieder moment ingaan, doch slechts per 31 dec. eindigen. Opzeggen uiterlijk tot 15 november.